



FOREIGN CAPITAL INVESTMENTS IN THE BANKING SECTOR AND POTENTIAL EFFECTS ON THE ECONOMIC GROWTH: TURKEY IMPLEMENTATION

Esra ERİK*, **Mehmet ERSOY****

* Arş. Gör., Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü,

** Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, Sermaye Piyasası Bölümü,

E-mail: esra.erik@nisantasi.edu.tr, mersoy@marmara.edu.tr

Copyright © 2017 Esra ERİK, Mehmet ERSOY. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

This study aims to reveal the relationship between foreign capital investments in the Turkish banking sector and economic growth, which is one of the unique strengths of macroeconomic stability in the Turkish economy, and to test the effects of foreign capital investments on the country's economy. As in many developing countries, the most determining factor in the economic growth of the Turkish economy is "capital". For Turkey is a country with a lack of capital stock and/or savings gap, and so it needs in the realization of its stable and sustainable growth and development goals a key role undertaken by the "banking sector" acting as the heart of the financial system.

In the study, foreign capital inflows into the Turkish banking sector were taken into consideration within the scope of "direct foreign investments". From this perspective, the Quantile Regression Method was used in the empirical analysis of the relationship between the foreign investments in the Turkish banking sector, the foreign banks and economic growth; and the model was designed with the data set comprising the three-month data between January 2002 and June 2016. And with the dependent variable of GDP and independent variables of, EQU_TAR, FBA_TBA, TFBCR_GDP, TFBD_GDP. The main finding obtained was that as the value of the GDP variable increases (ie, from 0.25, lowest income level, to 0.50 median income to 0.75, highest income level), not only effect levels of the independent variables on GDP increase, but also Pseudo R^2 , the significance of the model and/or the explanatory power of the model, has an increase at the same rate. From this angle, it was concluded that as foreign investments in the national economy or national banking sector increase, economic growth or developmental processes of the country will gain an impetus at the same degree.

Keywords: Foreign Capital, Economic Growth, Banking Sector, Foreign Banks, Quantile Regression Method

JEL Classification: C31, E44, O40



BANKACILIK SEKTÖRÜNDE YABANCI SERMAYE YATIRIMLARI VE EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNDEKİ OLASI ETKİLERİ: TÜRKİYE UYGULAMASI

ÖZET

Bu çalışma, Türk bankacılık sektörüne yapılan yabancı sermaye yatırımları ile Türkiye ekonomisi özelinde makroekonomik istikrarın sağlanmasındaki yegâne güç unsurlarından biri olan ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve yabancı sermaye yatırımlarının ülke ekonomisi üzerinde yarattığı etkileri test etmeyi amaçlamaktadır. Gelişmekte olan pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye ekonomisinin ekonomik büyümesindeki en temel belirleyici öge de, “sermaye”dir. Çünkü Türkiye sermaye birikimi yetersizliği ve/veya tasarruf açığı olan bir ülke olması itibarıyla, istikrarlı ve sürdürülebilir büyüme ve kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde finansal sistemin kalbi konumunda bulunan “bankacılık sektörünün” üstlendiği kilit role ihtiyaç duymaktadır.

Çalışmada, Türk bankacılık sektörüne gerçekleştirilen yabancı sermaye girişleri “doğrudan yabancı sermaye yatırımları” kapsamında dikkate alınmıştır. Bu perspektifte çalışmada; Türk bankacılık sektörüne gerçekleştirilen yabancı yatırımlar, yabancı bankalar ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin ampirik bir şekilde analiz edilmesinde Kantil Regresyon Yöntemi kullanılmış olup, model Ocak 2002-Haziran 2016 dönemini kapsayan üç aylık verilerden meydana gelen bir veri seti ile GSYİH bağımlı değişkeni; OZS_TAO, YBA_TBA, TYBKA_GSYİH, TYBM_GSYİH bağımsız değişkenleri ile kurgulanmıştır. Elde edilen temel bulgu; GSYİH değişkeninin değeri arttıkça (yani; 0.25 en düşük gelir düzeyinden, 0.50 orta-medyan gelir düzeyine, 0.50 orta gelir düzeyinden de 0.75 en yüksek gelir düzeyine gidildikçe) hem bağımsız değişkenlerin GSYİH üzerindeki etki düzeyleri artmış hem de Pseudo R² değerinin, modelin anlamlılığı ve/veya modelin açıklanma gücünde, aynı oranda artış gösterdiği tespit edilmiştir. Bu açıdan da ulusal ekonomiye veya ulusal bankacılık sektörüne yabancı sermaye girişleri arttıkça, ülkenin ekonomik büyüme veya gelişme süreçleri de o ölçüde hızlanacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Sermaye, Ekonomik Büyüme, Bankacılık Sektörü, Yabancı Bankalar, Kantil Regresyon Yöntemi

1. Giriş

Ekonomik büyüme temelde reel gelirden sağlanan devamlı artışları ifade etmekle birlikte; bütün ülkeler açısından hayati bir öneme sahip bulunmaktadır. Ülke ekonomilerinin temel ekonomik hedefleri arasında yer alan “ekonomik büyümenin” gerçekleştirilmesi ve bunun yanı sıra ekonomik büyüme ve kalkınma süreçlerinde sürdürülebilirliğin sağlanması da bir o kadar önemli olmaktadır. Çünkü ülkeler gelişen ve hızla büyüyen küresel ekonominin içerisinde varolan rekabet ortamından ciddi şekilde etkilenmektedirler, bu nedenle de bu küresel sistemde ayakta kalabilmek için güçlü bir ekonomik yapıya, dolayısıyla sağlıklı bir şekilde büyüyen ve gelişen bir finansal sisteme ihtiyaç duymaktadırlar. Finansal sistemin en büyük ve temel aktörlerinden olan bankaların ise, ülkelerin bu hedeflere ulaşmasındaki önemi



yadsınamayacak derecede büyüktür. Türkiye gibi kalkınmakta olan ülkelerin finansal sistemi büyük ölçüde bankacılık sektörüne dayanmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sonucunda ise; küresel iletişim ağlarının finansal piyasalara erişimi de bir o kadar sınırsızlaşmış olup, bu durum finansal sistemde payı ve ağırlığını her geçen gün daha da arttıran bankacılık sektörünün sürekli bir gelişim halinde olması gerekliliğine yol açmıştır. Öte yandan bankacılık sektörünün para politikaları ve parasal kontrol açısından etkin bir kanal olmalarının yanında, ülke ekonomilerinin yeniden yapılandırılmasında ve uzun vadede makroekonomik istikrarın sağlanmasında da yegâne güç unsuru olarak ön plana çıktıkları görülmektedir.

Bankacılık sektöründe yer alan ulusal bankalar ve/veya yabancı bankalar aracılığıyla ekonomik büyüme için ihtiyaç duyulan fonlar tedarik edilerek veya ülke içerisindeki tasarruflar toplanarak finansal sistemde kullanılması sonucunda pek çok iktisadi proje hayata geçirilebilmiştir. Ayrıca bankacılık sektörü dışında kalan kişi ve kurumlarında bu sisteme kazandırılmasıyla birlikte ülke içerisindeki hem tasarruflar arttırılabilmiş hemde sermaye birikimi sağlanabilmiştir. Dolayısıyla yaratılan parasal aktarım mekanizması ile iktisadi birimlere krediler sağlanmış ve yeni istihdam alanları yaratılması sonucunda da ekonomik büyüme süreçleri hızlandırılabilmiştir.

Gelişmekte olan pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye ekonomisinin ekonomik büyümesindeki en temel belirleyici öge de “yabancı sermaye”dir. Çünkü Türkiye’nin yaşadığı en önemli ekonomik sorunlar arasında “sermaye birikimi yetersizliği ve/veya tasarruf açığı sorunu” bulunmaktadır.. Bu yetersizlikte temelde yabancı sermaye yatırımları ile giderilmeye çalışılmaktadır. Mali piyasalardaki tasarruf ve yatırımların ekonomi içerisindeki etkin dağılımının sağlanabilmesi için bankacılık sektörünün “kilit rolüne” ihtiyaç duyulmaktadır. Bu açıdan da Türkiye ekonomisinin günümüz global dünyasındaki gelişmelere paralel şekilde, ekonomik büyüme ve kalkınma süreçlerindeki istikrarını ve sürdürülebilirliğini sağlayabilmesi adına mutlaka hem ulusal ekonomiye hem de ulusal bankacılık sektörüne “yabancı sermaye yatırımlarını” çekmesi gerekmektedir. Çünkü yabancı sermayenin beraberinde getirdiği; finansal güç, bilgi ve iletişim teknolojileri, yönetim tecrübeleri ve dış piyasalara erişim ile ilgili kolaylıklar ülkenin gelişimi ve ekonomik büyümesi açısından pozitif bir etki yaratmaktadır.



Çalışmanın birinci kısmında ekonomik büyümeyle ilgili teorik çerçeve ve bankacılık sektörüne yabancı banka girişleri ve/veya yabancı banka katılımlarının ülke ekonomik büyümesi üzerindeki etkilerine yönelik literatür incelemesi yapılmıştır. İkinci kısımda ise Türk bankacılık sektörü özelinde yabancı sermaye yatırımları ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki kantil regresyon yöntemi ile analiz edilmiştir.

2. Ekonomik Büyüme: Teorik Çerçeve

İktisadi entegrasyonun hızlandığı günümüz dünya ekonomik koşullarında ülkelerin dünya pazarlarında birbirleriyle rekabet edebilmelerinde istikrarlı ve sürdürülebilir bir ekonomik büyüme trendine sahip olmaları gerekmektedir. Ancak bir ekonominin gelişmesi ve güçlenmesinde ekonomik büyümenin yanında finansal sistemdeki gelişim dolayısıyla bankacılık sektöründeki gelişim ve ilerlemenin de önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu bağlamda, genel olarak yabancı sermayeli bankaların ulusal bankacılık sistemine katılımlarının ulusal ekonominin gelişimini ve finansal piyasalardaki istikrarı arttıracığı yönündeki görüşlerin benimsenmesine karşılık bazı görüşler bunun aksini savunmaktadır. Her ne kadar ekonomik büyüme modelleri alanındaki gelişmeler İkinci Dünya Savaşı sonrasında yoğunluk kazanmış olsa da ekonomik büyüme alanındaki akademik çalışmaların teorik çerçevesi; geleneksel büyüme teorileri, modern büyüme teorileri, neoklasik büyüme modeli ve içsel büyüme modelleri altında temel düşüncelere yer verilerek özetlenecektir.

Geleneksel büyüme modelleri kapsamında; Klasik büyüme modelini başta A.Smith ve D. Ricardo olmak üzere R. Malthus, J.S. Mill gibi klasik düşünürlerin büyüme ile ilgili görüşleri şekillendirmiştir. Klasik büyüme teorisinde “yatırım” kavramı ekonominin çarklarını döndüren ana faktör olarak tanımlanmıştır. Çünkü yapılan yatırımlar bir yandan emekteki verimliliği yükseltirken, diğer yandan da topraktaki verimliliği arttırmaktadır. Buda beraberinde üretim miktarında artışa neden olarak elde edilen karlılığı yükseltmektedir. Bu perspektifte bakıldığında karlılık ne kadar fazla ise yatırımlarda o ölçüde yükselecektir. Klasik iktisadi düşünürler uluslararası sermaye akımları konusunda, ülkeler arasındaki faiz oranları farklılıklarından yararlanarak açıklama yapmaya çalışmışlardır. B.Ohlin’e göre, faiz oranlarındaki oluşan farklılığa göre hareket eden sermaye, eninde sonunda ülkeler arasındaki faktör fiyatlarını eşitleyecektir. E.J.Floyd’a göre ise, faiz oranlarındaki farklılıklar sermayenin ülkeler arasındaki hareketliliğini etkilemekte ve bu hareketlilik sonucunda meydana gelen yeni sermaye dağılımı da yine faiz oranlarını değiştireceğini savunmaktadır.



Marksist büyüme teorisinde “kapitalizm” dinamik bir sistem olarak ele alınmıştır. Bu kapitalist sistem içerisinde ciddi bir rekabet ortamı olduğu için hızlı bir teknik ilerleme süreci yaşanabilmekte, buda beraberinde sermaye birikimini sağlayabilmektedir. Ancak tekniksel ilerleme süreci için başta yapılan sermaye yatırımları kar haddinin düşmesine neden olur. Kapitalist sistem ise, bu kar hadlerindeki düşüşü durdurmak için sermayeyi merkeze doğru kaydırır ve buda işsizlikte artışı tetikleyerek işçi sınıfının daha da yoksullaşmasına neden olur. Bu süreçte ekonomilerde krizlerin başlamasına ve kapitalist sistemin kendi kendine çöküşe geçeceğini işaret etmektedir. Schumpeter büyüme analizinde ise, “yenilik” ve “girişimci” şeklinde iki önemli değişkenden bahsetmiştir. Büyüme analizinde ekonomik sistemlerin gelişimini ve ekonomik sistem içerisindeki dalgalanmaları açıklarken “yenilik” kavramını ön plana çıkarmıştır. Schumpeter’e göre yeniliklerin ortaya çıkışı yatırımlar ile mümkün olmaktadır. Bu yatırımların etkileri belli bir zaman sürecinde ortaya çıkarak kapitalist sistem içerisinde dalgalanmalara neden olmaktadır. Büyüme analizinde girişimci ise, kapitalist sisteme dinamizm kazandıran, yenilikleri uygulayan ve sistemin devamlı olarak gelişmesini sağlayan kişi şeklinde ifade edilmiştir.

John Maynard Keynes, 1936 yılında yayınlanan İstihdam, Faiz ve Paranın Genel Teorisi veya kısa adıyla Genel Teori adlı eserinde ana olarak sürdürülebilir bir ekonomik büyümenin nasıl sağlanacağı ve işsizlik sorununun nasıl çözüleceği konuları üzerinde durarak karşılaştırmalı statik bir kısa dönem denge analizi yapmış ve yatırımları ekonomik büyümenin temel unsuru olarak görmüştür. Keynes’in yatırım ve istihdam düzeyindeki istikrara yönelik düşünceleri “Modern Büyüme Teorilerinin” ortaya çıkmasına zemin hazırlamış ve ekonomilerde istikrarlı bir ekonomik büyüme olmalı görüşünü benimseyen Modern Büyüme Teorilerinin ilk dalgasını oluşturan Harrod-Domar Modeli ile ekonomik büyüme konusuna ilginin daha da artmış olduğunu söyleyebiliriz.

Modern büyüme modellerinin I. Dalgası olarak nitelenen Harrod- Domar modelinde, büyüme koşulları incelenirken yatırımların talep ve kapasite arttırıcı etkileri açısından belli bir dengenin olması gerektiği vurgusu yapılmıştır. Bu açıdan da Harrod-Domar büyüme modelinin temel prensibinin net yatırımın ikili etkisi olduğu söylenebilir. Net yatırımlar bir yandan üretime yönelik bir talep oluştururken öte yandan çıktı üretebilmek için üretimin kapasitesini arttırmaktadır. Örneğin yeni bir fabrika yapımı için demir, çimento, tuğla vs. ürünlere yönelik taleplerde bir artış yaşanacaktır. Fabrikanın yapımı tamamlandıktan sonra ise



ekonominin üretim kapasitesinde de bir artış meydana gelecektir. Dolayısıyla bir ekonomide herhangi bir dönemde gerçekleştirilen net yatırımın hem talep hem de kapasite açısından etkileri olacaktır. Herhangi bir dönemde net yatırımların miktarı net tasarruflara eşit olursa ve gelir ve çıktı düzeyleri arasındaki dengede sağlanabilirse ekonomideki planlanan tasarruflar ile planlanan yatırımlar birbirine eşit hale gelebileceği savunulmuştur. Harrod-Domar modeline göre, ekonomik büyümenin arttırılabilmesi için ya tasarruf oranı ya da sermayenin verimliliği arttırılmalıdır. Yatırımların uzun dönemde ne kadar hâsıla yaratacağı modelde sermaye/hâsıla katsayısı ile gösterilmiştir. Ayrıca Harrod-Domar büyüme modelinde üç farklı büyüme oranından bahsedilmiştir. Bunlar; gerekli (uygun) büyüme oranı, fiili (aktüel) büyüme oranı ve doğal (tabii) büyüme oranıdır.

Modern büyüme modellerinin II. Dalgası olarak nitelenen Neoklasik büyüme modeli 1956 yılında birbirinden bağımsız olarak ABD’li iktisatçı SOLOW ve Avustralyalı iktisatçı SWAN tarafından geliştirilmiştir. Model, nüfus artışına ve teknolojik değişmeye tasarruf, yatırım ve ekonomik büyümenin nasıl tepki vereceğini ortaya koymaya çalışmaktadır. Ekonomik büyüme dışsal faktör olarak görülmektedir. Ekonomide belli bir sürede meydana gelen üretimin toplam miktarını sermaye miktarı, işgücü seviyesi ve teknoloji düzeyi belirlemektedir. Ayrıca Solow ve Swan’a göre, sermaye/hâsıla oranı dışsal bir faktör değil, tam tersine içsel yani modelin içindeki dinamikler tarafından belirlenmektedir. Solow’a göre üretim açısından en gerçekçi üretim fonksiyonu “Cobb-Douglas” üretim fonksiyonudur. Modelde, sermaye birikimine vurgu yapılmakla birlikte ekonomik büyüme açısından çalışmada vurgulanan ana nokta; büyümenin sermaye biriktirme kanalından ziyade modelde dışsal olarak ifade edilen teknolojik değişmelere bağlı olarak gerçekleştiği savunulmuştur.

Modern büyüme modellerinin III. Dalgası kapsamında İçsel büyüme modeli incelendiğinde; 1980’lerin sonlarında ortaya çıkan ve öncülüğünü Amerikalı iktisatçı Paul Romer ve yeni klasik okulun kurucusu Robert Lucas’ın yaptığı bu yeni yaklaşıma “İçsel Büyüme Teorisi” (Endogenous Growth Theory) adı verilmiştir. İçsel büyüme teorilerinin merkezinde “bilgi” unsuru yer almaktadır. İçsel büyüme modelleri bilginin yanı sıra teknolojik gelişmeleri de içsel bir olgu olarak dikkate almış ve ekonomik büyümeyi açıklamaya çalışmıştır. Yeni büyüme teorisi şeklinde de anılan içsel büyüme modelleri hala daha bir gelişim süreci içerisinde bulunmakta ve ekonomilerin uzun dönemli büyüme süreçlerinin açıklanması ile teknolojinin içselleştirilmesi şeklinde geleneksel büyüme



modellerinin genel savlarının terk edilerek modernleştirilmesi açısından literatürde önemli bir yere sahiptir. Bu modellerin temel dayanaklarını ise; bilgi birikimi, beşeri sermaye, araştırma ve geliştirme giderleri ve kamusal alt yapı hizmetleri (haberleşme ağı vs.) oluşturduğu görülmektedir.

3. Bankacılık Sektörü Özelinde Yabancı Sermaye Yatırımları ve Ekonomik Büyüme ile Arasındaki İlişkiye Yönelik Literatür İncelemesi

Finansal serbestleşme politikalarının ortaya çıkardığı global ekonomi olgusu ile birlikte; mali piyasalardaki bütünleşme ve gelişmeler sonucunda “tasarruf ve yatırımların” dünya üzerindeki dağılımında etkinliğin sağlanabilmesi açısından uygun bir yatırım iklimi ortamının oluşması gerekmektedir. Bu açıdan da finansal sistemin lokomotifi konumunda bulunan bankaların, ülkelerin istikrarlı ve sürdürülebilir büyüme ve kalkınma hedeflerini gerçekleştirebilmelerinde üstlendikleri “anahtar rolü” daha da önemli hale getirmektedir. Diğer taraftan, globalleşme ile beraber dünya ekonomisinin geçirdiği dönüşümdeki en temel belirleyiciler arasında “sermaye akışkanlığı” unsuru yer almaktadır. Günümüz konjonktüründe de, bu sermaye hareketliliğinin hem ulusal hem de uluslararası aktarımında ve dağılımında bankacılık sektöründe yer alan hem ulusal hem de çokuluslu (yabancı) bankalara önemli sorumluluklar yüklenmektedir. Dolayısıyla ulusal bankacılık sektörüne giren “yabancı bankaların” genel organizasyon yapılarının, faaliyetlerinin ve bu bankaların taşıdığı risk unsurlarının takip edilmesinin yanı sıra, yabancı bankaların ilgili hedef ülkelerdeki finansal sistem ile genel ekonomik yapı üzerindeki olası etkilerinin, olumlu veya olumsuz etkilerinin irdelenmesi önem taşımaktadır.

Literatürdeki çalışmaların çoğunda yabancı sermayeli banka girişlerinin veya katılımlarının ülkelerin ekonomik yapıları üzerinde olumlu yönde katkı sağladığı belirtilmekle birlikte, yabancı banka katılımlarının yarattığı rekabet ortamı bankacılık sektöründeki istikrarı veya ülke ekonomisindeki istikrarı sağlamaya yeterli olup olmadığı konusunda ise, bir netlik içermemektedir. Dolayısıyla, yabancı banka katılımlarının ilgili hedef ülkenin bankacılık sektörüne veya ekonomik yapısı üzerine olumsuz etkileri de olabileceği unutulmaması gerekmektedir. Yabancı bankaların ulusal piyasalara yatırım yapma nedenleri, bu piyasalardaki örgütlenme türleri ve faaliyetlerinin bu piyasalar üzerinde yarattığı olumlu veya olumsuz etkilerinin sonucunda ilgili ülkelerin ekonomik büyümelerinin nasıl gerçekleşeceğine ilişkin akademik çevrelerce değişik görüşler mevcut bulunmaktadır.



4. Veri Seti, Ekonometrik Yöntem ve Bulguların Değerlendirilmesi

Bankacılık sektörü özelindeki yabancı sermaye yatırımlarının ülke ekonomik büyümesi üzerinde yarattığı etkiler irdelenmeye çalışılarak bankacılık sektöründeki yabancı sermaye yatırımlarının, yabancı banka girişlerinin veya yabancı banka katılımlarının, ekonomik büyümeyle arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar taranmıştır. Yapılan araştırma neticesinde finansal sistem yapılarının serbestleşmesi ve beraberinde finansal hizmetlerin uluslararasılaşmasının getirdiği rekabet ortamının yerli/ulusal finansal sisteme, bankacılık sektörüne yabancı banka katılımlarının yerli/ulusal bankaların performansları, verimlilikleri, etkinlikleri ve karlılıkları üzerinde etkiler meydana getirdiği ve ülke ekonomik büyümesi, gelişimi ve kalkınma süreçlerine genellikle olumlu yönde katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda yabancı bankaların ilgili hedef ülkelerdeki bankacılık sektörü üzerinde yarattığı etkilerin beraberinde o ülkelerin ekonomik büyümelerindeki seyrini ortaya koyan uluslararası ve/veya Türkiye özelinde yapılan çalışmalara yer verilmeye çalışılacaktır. Aşağıda bu alanda yapılan araştırmalar ve ampirik çalışmalar Tablo 1’de kronolojik bir sıralama ile paylaşılmıştır

Tablo 1: Bankacılık Sektöründeki Yabancı Sermaye Yatırımları ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapılmış Çalışmaların Özeti

Yazar(lar)	Çalışma Dönemi ve Seçilmiş Ülkeler	Yöntem	Kullanılan Göstergeler	Bulgular
Claessens ve Glassner (1998)	1992-1997 Arası Dönem Asya Ülkeleri	Analitik Analiz-Tablo Yorumlama	Finansal hizmetler, finansal hizmetlerin uluslararasılaşması, finansal sistem yapıları, yerli finansal sistemin serbestleşmesi/ kuralsızlaştırılması, finansal reformlar, finansal sektör verimliliği, ekonomik parametreler, sermaye/finans hesabının liberalizasyonu, para politikasının yönetimi gibi unsurlar üzerinde durulmuştur.	Çalışmada; finansal hizmetlerin serbestleştirilmesinin olumlu etkileri vurgulanmakla birlikte, finansal sektördeki “uluslararasılaşmanın” bankacılık sektöründeki verimliliği artırmakta olduğu ve bankacılık yapısının sağlamaştırılmasına yardımcı olduğu savunulmuştur. Ayrıca, yabancı banka girişlerinin pek çok faydası bulunduğu da çalışmada belirtilmiştir. Bu olumlu etkilerine karşılık, finansal hizmetlerin serbestleşmesinin ve yabancı banka girişlerinin ilgili hedef ülkeler için maliyetlerinin de olabileceği ifade edilmiştir.



Guillén ve Tschogl (1999)	1995-1999 Arası Dönem Latin Amerika Ülkeleri	Analitik Analiz-Tablo Yorumlama	Para arzının GSYİH'ye oranı, faiz marjı, aracılık marjı, finansal sistemin pazar odaklı reformları, bilgi sistemleri ve risk değerlendirmesi, uluslararasılaşma /liberalizasyon, bilgi birikimi, masraflar/genel giderler gibi göstergeler kullanılmıştır.	İspanyol bankalarının (Santander, BBV ve BCH) Latin Amerika ülkelerindeki faaliyetlerini konu alan çalışmada; İspanyol bankalarının yatırım bankacılığındaki deneyimleri, güçlü sermaye tabanları, iyi yönetim kaliteleri, teknolojik altyapıları ve yeni finansal ürünleri piyasaya arz edebilmeleri nedeniyle yerli bankalara göre daha yüksek aktif getirisine sahip oldukları vurgulanmıştır.
Claessens, Demirgüç-Kunt ve Huizinga (2000)	1988-1995 Arası Dönem Gelişmiş ve Gelişmekte 80 Ülke (7900 Banka)	Zaman Serileri Analizi, Regresyon Analizi	Yabancı banka sayısının toplam sektördeki banka sayısına oranı, vergi öncesi karlılık-ödenen vergiler, net faiz marjı, faiz dışı gelir, milli gelir, kredi karşılıkları, genel faaliyet giderleri/sabit masraflar	Türkiye'yi de kapsayan bu çalışmada; yabancı bankaların ulusal bankalara göre daha karlı ve daha yüksek net faiz marjına sahip olduğu, bununla birlikte bu bankaların daha fazla vergi ödedikleri de tespit edilmiş, gelişmiş ülkelerdeki yabancı bankalar için ise, bu durumun tam tersi olduğu gözlenmiştir. Ayrıca, yabancı banka girişlerinin ulusal bankacılık sektöründeki iyileşmeyi sağlayacağı, banka müşterilerinin refahını arttıracacağı ve uzun vade de ülke ekonomisinin gelişimine olumlu yönde katkı sağlayacağı belirtilmiştir.
Bailliu (2000)	1975-1995 Arası Dönem 40 Gelişmekte Olan Ülke	Dinamik Panel Veri Metodolojisi; Genelleştirilmiş Panel Veri Tahmin (GMM-Genelleştirilmiş Momentler Metodu) Yöntemi, En Küçük Kareler (OLS) Regrasyonu	Kişi başına reel GSYİH büyüme oranı, ortalama eğitim yılı, yatırımların (I)/GSYİH'ye oranı, kamu harcamalarının/GSYİH'ye oranı, bankacılık sektörü gelişimi, net sermaye akışının/GSYİH'ye oranı, ihracat + ithalat = dış ticaretin/GSYİH'ye oranı, sermayenin geldiği ülkeye geri gönderilen sermaye kaçıışı	Çalışmada elde edilen bulgular; uluslararası finansal sermaye akışlarının gelişmekte olan ülkelerdeki ekonomik büyümeyi teşvik etmesinde yerli finans sektörünün önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, finansal entegrasyonun (bütünleşmenin) gelişmekte olan ülkelerde gittikçe artması; aslında uluslararası sermaye akımlarının ekonomik büyümeyi nasıl etkilediğini ve yerli finans sektörünün de bu süreçte nasıl bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.
Carkovic ve Levine (2002)	1960-1995 Arası Dönem 72 Ülke	En Küçük Kareler (OLS) Regresyon Yöntemi, Panel Dinamik	Kişi başına düşen reel GSYİH büyüme oranı, doğrudan yabancı yatırım girişlerinin GSYİH içerisindeki payı; ilave	Bu makale çalışmasındaki temel makroekonomik bulgu; güçlü temellere oturmuş ekonomi politikaları, hem ekonomik büyüme hem de doğrudan yabancı yatırımlar



		Tahmin Yöntemleri	olarak finansal araçlar tarafından özel sektöre verilen kredilerin GSYİH'ye oranı, döviz piyasasındaki kara pazar primi, tüketici fiyat endekslerindeki ortalama büyüme oranı, çalışma çağındaki nüfusun ortalama eğitim yılı, kamu büyüklüğünün GSYİH'ye oranı, ihracatın ithalata oranla göreceli olarak GSYİH'ye oranı verileri	için tetikleyici güç unsuru olmasına rağmen doğrudan yabancı yatırım girişlerinin ekonomik büyüme üzerinde bağımsız bir etki yaratmadığı yani, doğrudan yabancı yatırımların diğer büyüme belirleyicilerinden bağımsız olarak pozitif bir etkisi olmadığı ileri sürülmüştür.
Crystal, Dages ve Goldberg (2002)	1995-2000 Arası Dönem Latin Amerika Ülkeleri	CAMEL Analiz Yöntemi	CAMEL analiz yönteminde; Sermaye yeterliliği, varlık kalitesi, yönetim, kazançlar ve likidite şeklinde 5 unsur ile bankacılık sektöründe yer alan bankaların finansal durumları ve performansı ölçülmektedir.	Yapılan araştırma sonucunda; yabancı ve yerli özel sermayeli bankaların benzer performans göstergelerine sahip oldukları ve kamu sermayeli bankalardan daha iyi performans sergiledikleri tespit edilmiştir. İlave olarak, çalışmanın bulguları arasında yabancı bankaların aktif kalitesinin diğer banka gruplarına göre daha iyi olduğu ve söz konusu bankaların mevduata daha az bağımlı oldukları tespit edilmiştir.
Çakar (2003)	1996 yılının ikinci çeyreğinden başlayan ve 2001 yılı sonuna kadar devam eden dönem Türkiye	Faiz Marjlarına İlişkin Regresyon Analizi	Net faiz marjı, M2Y'nin GSMH'ye oranı, enflasyon verisinin aylık artışı, yabancı bankaların aktif büyüklüklerinin toplam banka aktifleri içindeki payı, hazine faizlerinin reel getirisi	Çalışmada, ulusal bankalarla yabancı bankalar arasında bazı karşılaştırmalar sunulmakta ve yabancı banka katılımlarının gelişmekte olan piyasalar üzerindeki etkileri ve önemi üzerinde durulmuştur. Yabancı bankaların sektör içindeki varlıkları, faiz marjı başta beklenenin aksine pozitif yönde gerçekleşmiştir.
Choe (2003)	1971-1995 Arası Dönem 80 Ülke	Panel VAR Modeli, Granger Nedensellik Sınaması, HNR Tahmin Yöntemi	Kişi başına GSYİH'nin yıllık büyüme oranı, doğrudan yabancı yatırım girişlerinin GSYİH'ye oranı, gayri safi yurtiçi yatırım girişlerinin GSYİH içerisindeki payı; ayrıca, ticaretin GSYİH içerisindeki payı, işgücünün büyüme hızı, GSYİH deflatoründeki yüzde değişimlerin standart sapması	Elde edilen bulgulara göre, ekonomik büyüme ile doğrudan yabancı yatırımlar ya da gayri safi yurtiçi yatırım oranları arasında güçlü pozitif ilişkinin olduğu; ancak yüksek oranlı doğrudan yabancı yatırım girişleri veya gayri safi yurtiçi yatırım oranları ile hızlı bir ekonomik büyümenin sağlanabileceği anlamına da gelmemektedir.



Lensink ve Hermes (2004)	1990-1996 Arası Dönem 48 Ülke(nin bankacılık verileri)	Eşik/Sınır Tahmin Tekniği, Segmentli Regresyon Analizi	Yabancı banka sayısının ev sahibi ülkedeki toplam banka sayısına oranı, yabancı bankaların aktif büyüklüğünün ev sahibi ülkenin toplam bankacılık aktif büyüklüğüne oranı; ayrıca, net faiz marjının aktif varlıklara oranı, net faiz dışı gelirlerin toplam aktif varlıklara oranı, vergi öncesi karlılığın-ödenen vergilerin toplam aktif varlıklara oranı, genel faaliyet giderlerinin toplam aktif varlıklara oranı, kredi karşılıklarının toplam aktif varlıklara oranı	Yaptıkları araştırmada, yabancı bankaların etkilerinin ev sahibi ülkenin ekonomik gelişmişlik seviyesine bağlı olarak değişkenlik göstereceği belirtilmiştir. Örneğin; ilgili hedef ülkenin gelişmişlik seviyesi düşük ise, bu ülke için yabancı banka girişleri genellikle daha yüksek maliyet ve düşük karlılık anlamına gelecektir. Öte yandan araştırma gelişmiş ülkeler için çok net sonuçlar ortaya koymamıştır.
Önal ve Sevimeser (2006)	1980-2004 Arası Dönem Türkiye	Veri Zarflama Analizi (VZA) Tekniği	Verimlilik ölçüm yönteminde kullanılan girdi-çıktı değişkenleri; mevduat, faiz giderleri, faiz dışı giderler-krediler, faiz gelirleri, faiz dışı gelirler	Türk bankacılık sektörünü sahiplik yapıları yönünden gruplandırarak etkinlik açısından değerlendirilen bu çalışmada; hem yabancı ve yerli banka gruplarının birbirlerinden etkilendiklerini hem de yabancı ve yerli banka gruplarının ekonomik ve finansal koşullara benzer tepkiler verdikleri görülmüştür.
Eller, Haiss ve Steiner (2006)	1996-2003 Arası Dönem 11 Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri	Panel Veri Analizi, Standart Üretim Fonksiyonu	GSYİH, fiziksel sermaye stoku (K), beşeri sermaye (H), işgücü (L), çalışan başına ya da GSYİH'nin başına düşen DYSY stoku; ayrıca, sınır ötesi finansal birleşmeler (M&A) gibi göstergeler incelenmiştir.	Finansal sektöre yapılan doğrudan yabancı yatırımların ekonomik büyüme üzerindeki etkilerinin incelendiği çalışmada, orta yoğunluktaki bir finansal sektöre yapılan doğrudan yabancı yatırımlar eğer işgücü sermayesi yeterliyse büyümeyi desteklemekte iken, eğer belli bir eşğin üstünde ise, yerel fiziksel sermayenin dışlanma etkisinden dolayı yabancı banka girişlerinin ekonomik büyümeyi yavaşlattığı ileri sürülmüştür.
Eleren ve Özgür (2006)	2001-2005 Arası Dönem Türkiye	Veri Zarflama Analizi (VZA) Tekniği	Verimlilik ölçüm yönteminde kullanılan girdi-çıktı seti; mevduat, faiz giderleri-kredi, faiz gelirleri	Çalışmanın amacı, Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli mevduat bankalarının etkinliklerini ölçmektir. Ekonometrik analiz sonucuna göre de; makroekonomik ortamdaki olumlu gelişmelere bağlı olarak ekonomik beklentilerin



				iyileşeceği ve faiz oranlarındaki hızlı düşüşe bağlı olarak da bankaların aracılık işlevini daha etkin yerine getirebilecekleri ifade edilmiştir.
Lensink ve Murinde (2006)	1990-1997 Arası Dönem 54 Ülke	Temel Doğrusal ve Doğrusal Olmayan Modeller İçin Regresyon Analizi, Standart Model, Korelasyon Matrisi, Dağılım Diyagramı	Yatırımların (I) GSYİH'ye oranı, kişi başına düşen reel GSYİH'nin ortalama büyüme oranı (gecikmeli büyüme-GRO), gayri safi yurtiçi yatırımların GSYİH'ye oranı, yabancı banka varlıklarının toplam banka aktiflerine oranı, yabancı banka sayısının toplam banka sayısına oranı, kişi başına düşen reel (gerçek) GSYİH	Yapılan tahmin ve test sonuçlarına göre; yabancı banka girişleri ile gayri safi yurtiçi yatırımlar arasında doğrusal olmayan bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani, yabancı banka girişleri ülke içerisindeki yerel yatırımları uyardığı bulunmuştur.
Prasad, Rajan ve Subramanian (2007)	1970-2004 Arası Dönem En hızlı büyüyen sanayileşmiş olan ülke grupları (Çin gibi)	Ders Kitabı Modeli, Panel Verilere Dayalı Regresyon Analizi, Sağlamlılık Sınaması	Kişi başına GSYİH, başlangıçtaki ticaretin açıklığı oranı, yatırımların (I)/ GSYİH'ye oranı, iç yatırımların/GSYİH'ye oranı, kişi başına düşen satınalma gücü paritesine göre ayarlanmış GSYİH'nin yıllık ortalama büyüme oranı ve ayrıca cari işlemler hesabı incelenmiştir.	Bu araştırmada, cari işlemler hesabı dengeleri ile sanayi dışı ülkeler arasındaki büyüme oranlarında pozitif bir korelasyon olduğu vurgulanmış ve bu açıdan da yabancı sermayeye olan bağımlılığın yüksek olması durumunda büyüme oranlarının da artacağı savunulmuştur.
Van Horen (2007)	2000-2004 Arası Dönem ile 1988-1995 Arası Dönem Çoğunlukla Orta Gelirli Gelişmekte Olan Ülkeler (102 tane) ve Yüksek Gelirli Gelişmiş Ülkeler (80 tane)	Panel Çekim Modeliyle Analiz-Regresyon Modeli	GSYİH, net faiz marjı, ödenen vergiler, yabancı banka aktiflerinin toplam banka aktifleri içindeki payı, yabancı banka sayısının toplam banka sayısına oranı, toplam yabancı banka sayısı; ayrıca, ev sahibi ülkenin karakteristik yapısı, ev sahibi ve kaynak ülke arasındaki ilişki (ortak dil, iki ülke arası uzaklık, ikili ticari anlaşmalar, sınır ortaklığı, yasal sistemlerindeki farklılık gibi faktörler)	Çalışmada; son 10 yıl içerisindeki yabancı bankaların gelişmekte olan ekonomilere olan yatırımlarında artış olduğu ve bu bankaların çoğu yüksek gelirli gelişmiş ülke ekonomilerinden olmasına rağmen, gelişen ülke ekonomilerinin de artık bu süreç içerisinde yer almaya başladığı tespit edilmiştir. Ayrıca, yüksek gelirli ülkelerin bankaları ile düşük gelirli ülkelerin bankalarının yabancı yatırımlar konusunda ekonomik bütünleşme, ortak dil ve yakınlık gibi unsurları dikkate aldığı da çalışmanın bulguları arasındadır.
Demir	1996:2-	Zaman Serileri	GSYİH, uluslararası	Yapılan regresyon analizi sonucunda;



(2007)	2005:9 Periyoduna İlişkin Aylık Veriler İtibariyle Türkiye	Analizi, Birim Kök Testi, Granger Nedensellik Testi, Augmented Dickey Fuller (ADF) Testi	doğrudan yatırım miktarı, uluslararası portföy yatırım miktarı	hem uluslararası doğrudan yatırımlarla hem de uluslararası portföy yatırımları ile ekonomik büyüme arasında pozitif yönlü bir ilişkinin varlığı ortaya konulmuştur.
Ata (2009)	2002-2007 Arası Dönem Türkiye (14 yerli ve 14 yabancı banka)	Çok Değişkenli Lojistik Regresyon Analizi	Yerli ve yabancı banka performansının karşılaştırılmasında kullanılan finansal oranlar (öz sermaye karlılığı, aktif karlılık, faaliyet karı/toplam aktif gibi), bankacılık sektöründeki karlılık, likidite, risk ve etkinlik performansı ölçülmüştür.	Çalışmanın sonucunda performans göstergeleri açısından yerli bankaların yabancı bankalara oranla daha etkin olduğu, ancak özellikle faiz dışı gider/toplam aktif, aktif karlılık ve faaliyet karı/toplam aktif değişkenleri açısından yabancı bankaların etkinliğinin daha fazla arttığı tespit edilmiştir.
Barışık ve Şarkgüneşi (2009)	1990-2007 Arası Dönem Türkiye	Toda-Yamamoto Nedensellik Testi, ADF Birim Kök Testi, Kırılma Testi, Vektör Otoregresyon (VAR) Modeli	Ticari bankaların yurt dışından kullandıkları krediler, banka aktifleri, bankaların menkul değer yatırımları, banka mevduat toplamı, banka öz kaynakları, bankaların özel sektöre vermiş olduğu krediler, doğrudan yatırımlar ve portföy yatırımları	Test sonuçlarına göre; hem doğrudan yatırımlar hem de portföy yatırımları bankaların öz kaynaklarını ve menkul değer yatırımlarını olumlu etkilemektedir.
Vergil ve Karaca (2010)	1980-2005 Arası Dönem Gelişmekte Olan Ülkeler (GOÜ)	Panel Veri Test ve Tahmin Yöntemleri	Ülkelerin GSYİH büyüme oranları, ülkelere giren uluslararası doğrudan yabancı yatırımların yüzde olarak GSYİH'ye oranı, ülkelere giren portföy yatırımlarının yüzde olarak GSYİH'ye oranı, ülkelere giren kısa vadeli sermaye yatırımlarının yüzde olarak GSYİH'ye oranı, ilgili ülkelerdeki hükümet harcamalarının yüzde olarak GSYİH'ye oranı, ülkelerdeki net tasarrufların yüzde olarak GSYİH'ye oranı, ülkelerdeki sabit sermaye yatırımlarının yüzde olarak GSYİH'ye	Yapılan tahminler sonucunda; teorik ve ampirik literatürle tutarlı biçimde, doğrudan yabancı yatırımlar ve portföy yatırımlarının ekonomik büyüme üzerindeki etkisi pozitif olarak tespit edilmiş, kısa vadeli sermaye yatırımlarının ise ekonomik büyüme üzerindeki etkisi negatif bulunmuştur.



			oranı	
O'Connor, Santos-Arteaga ve Tavana (2014)	Genel Olarak Çalışmada 1988-2013 Arası Dönem Vietnam Ekonomisi	Oyun-teorik Modeli, Basitleştirilmiş Giriş Oyun Matrisi	Çokuluslu bankaların ana karakteristik özellikleri incelenerek; çalışmada yer alan sinyal giriş oyunu kapsamında, ön hazırlık, stratejiler, sinyaller, olasılıklar ve kazançlar, denge noktası, sayısal gösterimler, alternatif giriş olasılıkları, yurtiçi bankalar ile yabancı bankaların arasındaki etkileşim ortaya konulmaya çalışılmıştır.	Çalışmanın temel amacı; ticari bankaların doğrudan yatırım stratejisi için kamu politikası ve gelişmekte olan piyasa ekonomilerindeki yerel bankacılık sektörü etkileşimleri için bir oyun-teorik model önermektir. Elde edilen sonuç ise, bankacılık sektörüne giriş kısıtlamalarının kademeli olarak liberalleşmesinin ve sonraki devamlı oyun setinde mükemmel Bayes (istatistiki değer) dengesini ve bu liberalleşmeden elde edilen kazançları, yerli ekonominin küresel mali sistem içerisindeki bütünleşme ile rekabet edilebileceği savunulmuştur.

Kaynakça: Bu çalışma için tarafımızdan hazırlanmış olup, tabloda yer alan çalışmaların bibliyografik künnyeleri ayrıca kaynakçada da gösterilmiştir.

4.1. Verilerin Tanımı

Çalışmada ekonomik büyümeyi etkilediği düşünülen bağımsız değişkenler ile kantil regresyon yöntemi analizi yapılmıştır. 2002-2016 dönemi için modelde kullanılan değişkenler ve tanımları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Ampirik Analizde Kullanılan Değişkenlere İlişkin Gösterimler	
Değişkenler	Gösterimleri
Bağımlı Değişken	
GSYİH	Sabit Fiyatlarla GSYH (Milyon TL)-Reel GSYİH Miktarı
Bağımsız Değişkenler	
YBA_TBA	Yabancı Banka Aktiflerinin/ Toplam Bankacılık Aktiflerine Oranı (TP Cinsinden Milyon TL)
TYBKA_GSYİH	Toplam Yabancı Banka Kredileri ve Alacaklarının (TP Cinsinden Milyon TL)/GSYİH'ye Oranı
TYBM_GSYİH	Toplam Yabancı Banka Mevduatlarının/GSYİH'ye Oranı
OZS_TAO	Özsermaye/Toplam Aktifler Oranı (%)

Ekonomik ilişkilerin ampirik bir biçimde değerlendirilebilmesi için finansal sistemin yapıtaş konumunda bulunan bankaların yer aldığı “bankacılık sektöründeki yabancı yatırımlar, yabancı bankalar”, ile ekonomik büyümeye ilişkin unsurlar arasındaki ilişkinin ortaya konulması gerekmektedir ki, bu noktada çalışmanın uygulama kısmında yabancı



bankaların ülke ekonomik büyümesi ile olan ilişkisinin incelenmesinde; ekonomik büyümenin temel göstergesi olan **Reel GSYİH** bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Uygulamada yabancı bankaların sermaye yeterliliklerine ilişkin durumlarının ortaya konulabilmesine yönelik olarak da **Özkaynak/Toplam Aktifler Oranı** denilen bağımsız değişken dikkate alınmıştır. Bu bağımsız değişkenin analize dahil edilmesindeki temel gerekçe ise, 2000-2001 krizleri sonrasında Türk bankacılık sektörü özelinde başlanılan yeniden yapılandırma programı ile bankacılık sisteminin daha güçlü bir yapı kazanabilmesi amacına yönelik olarak, yani, yabancı bankaların sağlamlılığını ve gücünü test edebilmek adına çalışmanın bu ampirik kısmında incelenmesinin gerekli olduğu düşünülmüştür. Uygulamada ilave olarak, yabancı bankaların bankacılık sektöründeki finansal açıdan gelişmişlikleri ile bu bankaların ülkenin milli geliri üzerindeki etkinliklerini test edebilmek içinde **Yabancı Banka Aktiflerinin / Toplam Bankacılık Aktiflerine Oranı, Toplam Yabancı Banka Kredileri ve Alacaklarının /GSYİH'ye Oranı, Toplam Yabancı Banka Mevduatlarının/GSYİH'ye Oranı** bağımsız değişkenlerine çalışmada yer verilmiştir. Uygulamada yer verilen bu değişkenler, yapılan literatür araştırmasının sonucunda tespit edilmiş olmakla birlikte, ampirik analize tabi tutulmasının gerekli olacağı düşünülmüştür. Çalışmada ele alınan değişkenlere yönelik tanımlayıcı istatistikler ve bağımsız değişkenler korelasyon matrisi Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Değişkenlere Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. sapma
GSYİH	54	15469.00	47624.00	28429.92	6618.75
YBA_TBA	54	.03	.17	.1136	.05764
TYBKA_GSYİH	54	.05	4.88	1.8023	1.52240
TYBM_GSYİH	54	.03	3.25	1.2786	1.06521
OZS_TAO	54	10.00	26.40	14.9963	4.38926
		YBA_TBA	TYBKA_GSYİH	TYBM_GSYİH	OZS_TAO
	YBA_TBA	1.000000			
	TYBKA_GSYİH	0.220220	1.000000		
	TYBM_GSYİH	0.195964	0.449213	1.000000	
	OZS_TAO	0.281585	0.006690	0.046584	1.000000

Tablo 3'ten de görüleceği üzere, bağımsız değişkenler arasında yüksek düzey bir korelasyona rastlanmamıştır, dolayısıyla modelde çoklu doğrusal bağlantı problemi bulunmayacaktır.



4.2. Analiz Sonuçları ve Değerlendirme

Kantil regresyon modellerinin en önemli avantajlarından birisi de veri setini belli kantillere (19 kantile kadar) ayırmasıdır. Bu çalışmada veri setini temsil etmek amacıyla kantil değerleri sırasıyla 0.10, 0.25, 0.50, 0.75, 0.90 olarak ele alınabilir. **Bu çalışma için, alt gelir tarafını temsil için 0.25, ortalama gelir için 0.50 ve üst gelir tarafı için 0.75 kantil değerleri ele alınarak çözümlenmeler gerçekleştirilmiştir.** Analizlerin ilk aşaması, bağımlı değişken olan GSYİH değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığının belirlenmesidir. Normal dağılım sağlanmadığı takdirde Kantil regresyon (KR) yöntemi EEK regresyonundan daha robust tahminler verecek ve uygunluk gösterecektir.

4.2.1. Değişkenlere Yönelik Normallik Test Sınamaları

KR'nun EEK yönteminden etkin sonuçlar vermesi için bağımlı değişkenin normal dağılım sağlamaması ve aykırı değer içermesi gerekir. Bu nedenle bağımlı değişkenin yapısına ilişkin sınamalar ile bağımsız değişkenlerin yapılarına yönelik olarak Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi yapılmış olup, testin sonuçları özet halinde aşağıda Tablo 4 paylaşılmıştır.

Tablo 4: Değişkenlere Yönelik Normallik Test Sınamaları

Değişken	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	s.d.	p	İstatistik	s.d.	p
GSYİH	.095	54	.001	.969	54	.000
YBA_TBA	.274	54	.000	.769	54	.000
TYBKA_GSYİH	.176	54	.000	.897	54	.000
TYBM_GSYİH	.190	54	.000	.891	54	.000
OZS_TAO	.231	54	.000	.865	54	.000

Tablodan görüleceği üzere $p < 0.05$ olduğundan normal dağılımın sağlanmadığını belirten H1 hipotezi kabul edilmiştir. Böylece hem bağımlı hem de bağımsız değişkenler normal dağılımlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. K_S testi sonucunda bağımlı değişkenin normal dağılım sağlamadığı tespit edilmesinin yanı sıra, ayrıca bağımlı değişkene ilişkin yapılan aykırı değer taraması sonucunda da aykırı değer içerdiği bulunmuştur. Dolayısıyla Kantil regresyon yöntemi EEK yöntemine göre daha etkin (robust) sonuçlar verebilecek olduğu bulunmuştur. İlave olarak K_S testi sonuçlarına göre bağımlı değişken ile bağımsız



değişkenlerin normal dağılıma uyum sağlamadığının tespiti; çarpık dağılıma sahip değişkenlerin kuyruk değerleri ile ilgilenildiğinde KR yönteminin önemli derece iyi sonuçlar verdiği ve KR yönteminin kullanımı için elverişli olduğu da bilinmektedir.

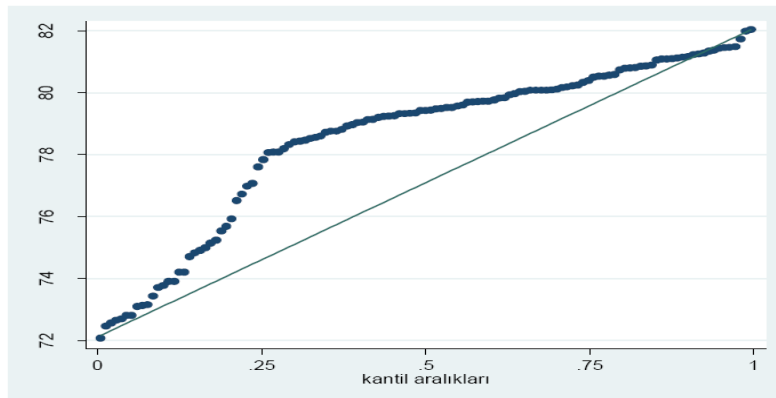
4.5.2. Simetri İçin Wald Test Sonuçları

Çalışmada analiz için 0.25, 0.50 ve 0.75 kantil değerleri ile çözümlenecek şekilde planlanmıştır, bu düzey kantil değerlerinin uygunluğu için modelin tahmininden önce simetri olup olmadığını ölçen Wald Test kullanılmış, daha sonra $Q1=0.25$ $Q2=0.50$ ve $Q3=0.75$ dilimlerinin hesaplanmasına gerek olduğu H_0 hipotezi kabul edilerek anlaşılmıştır. Her üç kantil için model tahmin edilmiş ve modeller yorumlanmıştır.

Tablo 5: Simetri İçin Wald Test Sonuçları

Symmetric Quantiles Test				
Specification: GSYİH C YBA TBA TYBKA GSYİH TYBM GSYİH OZS TAO				
Test Summary		Chi-Sq. Statistic	Chi-Sq. d.f.	Prob.
Wald Test		15.6723	3	0.0100
Restriction Detail: $b(\tau) + b(1-\tau) - 2*b(.5) = 0$				
Quantiles	Variable	Restr. Value	Std. Error	Prob.
0.25- 0.75	C	3.01E+9	1.23E+3	0.000

Wald Test sonucuna göre, $p < 0.05$ olduğundan simetri olmadığını belirten H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Bu durumda kantil regresyonun EKK tahminlerine göre daha robust tahminler vereceği literatürde birçok araştırmacı tarafından belirlenmiştir.



Grafik 1: GSYİH Değişkeni İçin Kantil Değerleri Grafiği



Grafik 1’de bağımlı değişken için kantil aralığı grafiği verilmiştir. Görüleceği üzere çalışmada ele alınacak 0.25-0.75 kantil aralığını içermektedir. Grafik yöntemi ile de 0.25-0.75 kantil aralığının uygunluğu belirlenmiştir.

4.5.3. Kantil Regresyon Sonuçları

Boostrap yöntemi ile 500 iterasyon ve 1000 replication ile gerçekleştirilmiştir. Knuth (1969) algoritması ile rastsal üretim (random generator) elde edilmiştir. Boostrap tercihi veri sayısının az oluşundan kaynaklanmıştır. Veriler, Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri sonrasında Türkiye ekonomisinde yeni bir dönemin başlamasının ardından yapılan yeni düzenlemeler sonucunda, özellikle 2005 yılı itibariyle Türk bankacılık sektörüne yabancı sermaye girişlerinin artış göstermiş olmasından dolayı 2002 yılından başlatılmış olup, bu kısıt nedeniyle sağlam (robust) tahminler üretmek amaçlı boostrap yöntemi tercih edilmiştir. Sparsity yöntem olarak Kernel (Epanechnikov) kullanılmıştır. Bandwidth yöntemi olarak Hall-Sheather kullanılmış, $bw=0.25395$ olarak alınmıştır. Bu çözümleme tercihleri literatür incelenerek en çok kullanılan model yapı bileşimi gözetilerek seçilmiştir. Modelin uyum iyiliği ölçütü için yapılan Quasi LR test sonucunda $p<0.05$ olduğundan modelin anlamlı olduğu anlaşılmıştır. Kurulan model sonucunda Pseudo R^2 değerleri incelendiğinde:

- **p=0.25 için kantil regresyon boostrap tahmin sonuçlarına göre;** bağımsız değişkenler GSYİH değişkenini %51.9 açıklamaktadır, yani; bağımsız değişkenler GSYİH ile yaklaşık %51.9 oranında ilişki olduğu belirlenmektedir. Ele alınan bağımsız değişkenlerin tümü istatistiki açıdan anlamlı ve önemlidir ($p<0.05$). Bağımsız değişkenlerin katsayı değerlerine bakıldığında GSYİH üzerinde en çok etki **OZS_TAO**, en az etki **YBA_TBA** değişkeni olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar GSYİH değişkeninin %25’ lik düşük olan kısmını tanımlamaktadır. Diğer bir deyişle, çalışmada kullanılan veri seti belli kantillerle yani ekonomideki alt gelir grubunu 0.25 ile, orta gelire sahip grubu 0.50 (medyan) ile ve üst gelir grubunu da 0.75 ile temsil edilmiş olup, öncelikle $p=0.25$ kantil değeri için gerçekleştirilen Boostrap tahmininde katsayı büyüklüklerine göre sırasıyla **OZS_TAO** ve **TYBM_GSYİH** değişkenleri en büyük etkiyi göstermekte iken, en düşük etkiyi gösteren değişken **YBA_TBA**’dır.

- **p=0.50 için kantil regresyon boostrap tahmin sonuçlarına göre;** bağımsız değişkenler GSYİH değişkenini %53.9 açıklamaktadır, yani; bağımsız değişkenler GSYİH ile yaklaşık %53.9 oranında ilişki olduğu belirlenmektedir. Ele alınan bağımsız değişkenlerin



tümü istatistiki açıdan anlamlı ve önemlidir ($p < 0.05$). Bağımsız değişkenlerin katsayı değerlerine bakıldığında GSYİH üzerinde en çok etki **OZS_TAO**, en az etki ise, **YBA_TBA** değişkeni olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar, GSYİH değişkeninin %50 lik medyan ortalama kısmını (orta düzey) tanımlamaktadır. Dikkat edilirse; 0.50 dilim için katsayı değerleri artış göstermiştir. GSYİH arttıkça bağımsız değişkenlerin etki düzeyi de artış kaydetmiştir.

p=0.75 için kantil regresyon bootstrap tahmin sonuçlarına göre; bağımsız değişkenler GSYİH değişkenini %54.2 açıklamaktadır, yani; bağımsız değişkenler GSYİH ile yaklaşık %54.2 oranında ilişkili olduğu belirlenmektedir. Ele alınan bağımsız değişkenlerin tümü istatistiki açıdan anlamlı ve önemlidir ($p < 0.05$). Bağımsız değişkenlerin katsayı değerlerine bakıldığında GSYİH üzerinde en çok etki **OZS_TAO**, en az etkiyi **YBA_TBA** değişkeni olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar; GSYİH değişkeninin %75' lik üst kısmını (yüksek değer) tanımlamaktadır. Bu modelde 0.75 dilim için katsayı değerleri yine artış göstermiştir.

Kantil Regresyon modelinde incelenen 0.25, 0.50 ve 0.75 kantil değerleri için Tablo 6'dan da görüleceği üzere elde edilen temel sonuç özetle; bankacılık sektörüne giren yabancı sermaye yatırımları ile ulusal ekonomik büyüme arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklindedir. Uygulanan yöntem ile de, sadece bir dağılım merkezinden hareket edilmeyerek en düşük (0.25), orta (0.50) ve en yüksek (0.75) gelir düzeylerinde bağımsız değişkenlerin etkileri ölçülmeye çalışılmış ve böylece daha esnek bir araştırma alanı yaratılmıştır. Bu doğrultuda da GSYİH değişkeninin değeri arttıkça (yani; 0.25 en düşük gelir düzeyinden, 0.50 orta-medyan gelir düzeyine, 0.50 orta gelir düzeyinden de 0.75 en yüksek gelir düzeyine gidildikçe) hem bağımsız değişkenlerin GSYİH üzerindeki etki düzeyleri artmış olduğu hem de Pseudo R^2 değerinin yani, modelin anlamlılığı ve/veya modelin açıklanma gücünde aynı oranda artış gösterdiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla ekonomideki gelir düzeyi veya ekonomik büyüme ve gelişme arttıkça ulusal ekonomiye ya da ulusal bankacılık sektörüne doğal olarak yabancı sermaye girişleri de artış gösterdiği bulunmuştur. Diğer bir deyişle, ulusal ekonomiye veya ulusal bankacılık sektörüne yabancı sermaye girişleri arttıkça, ülkenin ekonomik büyüme veya gelişme süreçleri de o ölçüde hızlanacaktır. O halde, bu döngünün devam edebilmesi içinde ekonomi politika yapıcılarının gerekli destekleyici ve teşvik edici ekonomik programları uygulaması gerekmektedir.



Tablo 6: $p=0.25/p=0.50/p=0.75$ için Kantil Regresyon Bootstrap Tahmin Sonuçları

Dependent Variable: GSYİH													
Method: Quantile Regression-Sample: 2002Q1 2016Q2													
Bootstrap Standard Errors & Covariance													
Bootstrap method: XY-pair, reps=1000, rng=kn, seed=530042179													
Sparsity method: Kernel (Epanechnikov) using residuals													
Bandwidth method: Hall-Sheather, bw=0.25395													
Variables	Coefficient			Std. Error			t-Statistic			Prob.			
	0.25	0.50	0.75	0.25	0.50	0.75	0.25	0.50	0.75	0.25	0.50	0.75	
C	5.088537	-29.06392	76.99131	0.274181	0.392221	2.110462	18.55904	-74.10087	36.48078	0.0000	0.0000	0.0000	
YBA_TBA	0.007995	0.008961	0.012348	0.000788	0.002376	0.001070	10.15047	3.771126	11.53999	0.0000	0.0006	0.0000	
TYBKA_GSYİH	0.019104	0.025203	0.055594	0.001412	0.000809	0.003660	13.52814	31.15958	15.18762	0.0000	0.0000	0.0000	
TYBM_GSYİH	0.020305	0.052945	0.066127	0.001104	0.002914	0.001566	18.38747	18.16926	42.23510	0.0000	0.0000	0.0000	
OZS_TAO	0.056532	0.094995	0.157714	0.007616	0.014693	0.111684	7.422755	6.465421	1.412141	0.0000	0.0000	0.1641	
		0.25			0.50			0.75					
Pseudo R-squared		0.519			0.539			0.542					
Adjusted R-squared		0.506			0.525			0.531					
S.E. of regression		13.61737			11.09861			16.23670					
Mean dependent var		256.218			256.2183			256.2183					
S.D. dependent var		466.943			466.9436			466.9436					
Objective		146.0412			216.2164			167.0928					



5. Sonuç

Finansal serbestleşme politikalarının ortaya çıkardığı global ekonomi olgusu ile birlikte; uluslararası mali piyasalarda yaşanan bütünleşme ve gelişmelerin neticesinde “tasarruf ve yatırımların” dünya üzerindeki dağılımında etkinliğin ve verimliliğinin sağlanabilmesi adına uygun bir yatırım iklimine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda da, finansal sistemin kalbi konumunda bulunan bankaların, ülkelerin istikrarlı ve sürdürülebilir büyüme ve kalkınma hedeflerini gerçekleştirebilmelerinde üstlendikleri “kilit rolü” daha da ön plana çıkarmaktadır. Öte yandan, gelişmekte olan pek çok ülkede olduğu gibi, Türkiye ekonomisinde de finansal sistemin en önemli bileşeni, yapıtaşı konumunda “bankacılık sektörünün” yer almaya devam ettiği görülmektedir. Özellikle 1980’ler ile başlayan ve 1990’lı yıllarda daha da artan finansal liberalizasyon içerikli politika uygulamaları ile Türk bankacılık sektörüne yabancı banka girişi veya yabancı banka katılımı arttığı görülmektedir.

Ekonomi politikasının en temel hedefi ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesidir ki, bu açıdan da doğal olarak gelişmekte olan ekonomilerin ekonomik büyüme ve kalkınmalarındaki istikrarı ve sürdürülebilirliği sağlayabilmeleri adına ekonomi içerisindeki yatırımların sürekli olarak artırılması gerekmektedir. Bu yatırımların finansmanı için ihtiyaç duyulan sermaye bankaların en temel fonksiyonu olan “aracılık fonksiyonu” ile sağlandığı görülmektedir. Ayrıca bir ülkenin iktisadi kalkınmasını gerçekleştirebilmesi için yurtiçi tasarruflarını da artırması gerekmektedir ki, Türkiye ekonomisinin tasarruf oranı; IMF projeksiyonlarına göre 2016 yılı verisi %15,4 şeklindedir. Bilindiği üzere, sermayenin yetersizliği temelde iki yol ile ortadan kaldırılabilmektedir: dış borçlanma ve yabancı sermaye yatırımlarıdır. Bu açıdan da Türkiye ekonomisi özelinde dış borçlanmadan ziyade asıl olarak ülke ekonomisine katkı sağlayacak olan yabancı sermaye yatırımlarının ekonomi içerisine çekilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. İlave olarak, son yıllarda Türkiye ekonomisinde düşük büyüme kompozisyonunun olduğu (2015 yılı büyüme oranı; %6,1 iken, 2016 yılı büyüme oranı; %2,9) görülmektedir. Günümüz konjonktüründe bakıldığında da, küresel ekonomik düzende düşük talep döngüsünün bulunması, gelişmekte olan ekonomilerin yavaşlamasına neden olduğu tespit edilmiştir.

Küresel finansal düzende uluslararası bankacılık sistemi perspektifinde, bankacılık sektörüne giriş yapan yabancı sermaye yatırımları incelendiğinde; bankacılık sektörüne giriş yapan yabancı sermaye yatırımları temelde uluslararası para-sermaye piyasalarında iki yolla



mümkün olmaktadır. Bunlar portföy yatırımları ve dolaysız yani doğrudan yatırımlar şeklindedir. Dolayısıyla, yabancı sermaye ya ülkeye ve bankacılık sektörüne dışarıdan fon aktarım yoluyla ya da ortak olarak banka/firma yönetiminde yer alma şeklinde gerçekleşmektedir. Öte yandan, Türk bankacılık sektöründe bulunan yabancı sermayeli bankaların sayısı 1980 yılında 4 adet iken, 2012 yılında 16 adet, 2015 yılında da 21 adet olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yabancı bankaların bankacılık sektöründeki payı da, 2016 yılı itibarıyla yaklaşık %26 seviyelerinde bulunmaktadır.

Türk bankacılık sektöründeki yabancı yatırımlar, yabancı bankalar ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin ampirik bir şekilde analiz edilmesinde Kantil Regresyon Yöntemi kullanılmıştır. Uygulamada, 2002 Ocak-2016 Haziran dönemini kapsayan üç aylık verilerden meydana gelen bir veri seti kullanılmıştır. Model, GSYİH bağımlı değişkeni, YBA_TBA, TYBKA_GSYİH, TYBM_GSYİH ve OZS_TAO bağımsız değişkenleri kurgulanmıştır. Kantil Regresyon Yöntemiyle, sadece bir dağılım merkezinden hareket edilmeyerek en düşük (0.25), orta-medyan (0.50) ve en yüksek (0.75) gelir düzeylerinde bağımsız değişkenlerin etkileri ölçülmeye çalışılarak daha esnek bir araştırma alanı oluşturulmuştur. Diğer taraftan, ekonometrik uygulamaların çoğunda orta-medyan (0.50) düzeyi dikkate alınarak yapılan çalışmaların yoğun olduğu görülmektedir. Bu kapsamda çalışmada GSYİH bağımlı değişkeninin 3 gelir düzeyi için etkilerinin incelenmesi, araştırmanın bu açıdan diğer araştırmalardan farklılaşmasını sağlamıştır.

Çalışmadan elde edilen temel bulgu; GSYİH değişkeninin değeri arttıkça (yani; 0.25 en düşük gelir düzeyinden, 0.50 orta-medyan gelir düzeyine, 0.50 orta gelir düzeyinden de 0.75 en yüksek gelir düzeyine gidildikçe) hem bağımsız değişkenlerin GSYİH üzerindeki etki düzeyleri artmış hem de Pseudo R² değerinin yani, modelin anlamlılığı ve/veya modelin açıklanma gücünde aynı oranda artış gösterdiği bulunmuştur. Yani Kantil Regresyon modelinde incelenen 0.25, 0.50 ve 0.75 kantil değerleri için bankacılık sektörüne giren yabancı sermaye yatırımları ile ulusal ekonomik büyüme arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla ekonomideki gelir düzeyi veya ekonomik büyüme ve gelişim arttıkça ulusal ekonomiye ya da ulusal bankacılık sektörüne yabancı sermaye girişleri de artış gösterecektir. Diğer bir deyişle ulusal ekonomiye veya ulusal bankacılık sektörüne yabancı sermaye girişleri arttıkça, ülkenin ekonomik büyüme veya gelişme süreçleri de o ölçüde hızlanacağı temel bulgusuna ulaşılmıştır.



REFERENCES

- ALPAR, Cem. (1978). **Çok Uluslu Şirketler ve Ekonomik Kalkınma**. Ankara: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayını. No: 124.
- ATA, Ali. (2009). "Banka Yabancılaşmasının Türkiye'deki Yerli ve Yabancı Bankalar Açısından Karşılaştırılması". **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi** Cilt: 23. Sayı: 4. ss.109-124.
- BAILLIU, Jeannie N. (2000). "Private Capital Flows, Financial Development, and Economic Growth in Developing Countries". **Working Paper**. 2000-15. pp.1-22.
- BARIŞIK, Salih, ve Aykut ve ŞARKGÜNEŞİ. (2009). "Yabancı Sermaye Hareketlerinin Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri (1990-2007 DÖNEMİ NEDENSELLİK ANALİZİ)" **ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**. Cilt 5. Sayı 9. ss.19-33.
- CARKOVIC, Maria, ve Ross and LEVINE. 2002. "Does Foreign Direct Investment Accelerate Economic Growth?". **University of Minnesota**. pp.1-16.
- CHOE, John II. (2003). "Do Foreign Direct Investment and Gross Domestic Investment Promote Economic Growth?". **Review of Development Economics**. 7 (1). pp. 44-57.
- CLAESSENS, S., ve and T. GLAESSNER. (1998). "Internationalization of Financial Services in Asia". **World Bank Policy Research Working Paper**., No: 1911. pp.1-58.
- CLAESSENS, Stijin, Asli DEMİRGÜÇ-KUNT, ve Harry HUIZINGA. (2001). "How Does Foreign Entry Affect Domestic Banking Markets?". **Journal of Banking and Finance**. 25. pp.1-29.
- CRYSTAL, Jennifer S., B. Gerard DAGES, ve Linda S. and GOLDBERG. (2002). "Has Foreign Bank Entry Led to Sounder Banks in Latin America?". **Current Issues In Economics And Finance**. Volume 8. Number 1. pp.1-6.



- ÇAKAR, Vesile. (Aralık 2003).Yabancı Sermayeli Banka Girişleri ve Ulusal Bankacılık Sekörleri Üzerindeki Etkileri, **Uzmanlık Yeterlilik Tezi**. Ankara: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Gen. Müd.
- DEMİR, Yusuf. (2007)."Yabancı Sermaye Yatırımlarının Ekonomik Büyümeye Olan Etkisinin Türkiye Bağlamında Test Edilmesi". **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF**. ss.152-161.
- ELEREN, Ali, ve Ersan ve ÖZGÜR. (2006). "Türkiye'de Yabancı Sermayeli Mevduat Bankalarının Veri Zarflama Yöntemi ile Etkinlik Analizlerinin Yapılması". **Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi**. C.VII., S.2. ss.53-76.
- ELLER, Markus, Peter HAISS , ve Katharina and STEINER. (2006). "Foreign Direct Investment In the Financial Sector and Economic Growth in Central and Eastern Europe: The Crucial Role of The Efficiency Channel". **Emerging Markets Review**. 7. pp.300-319.
- ERCAN, Nihal YENER. "İçsel Büyüme Teorisi: Genel Bir Bakış". (2000). **DPT Planlama Dergisi**. Özel Sayı.
- GUILLEN, Mauro F., ve Adrian E. and TSCHOEGL. (1999). "At Last the Internationalization of Retail Banking? The Case of the Spanish Banks in Latin America". **The Wharton Financial Institutions Center**. pp.1-36.
- HİÇ, Mükerrerem. (1975). **Büyüme Teorileri ve Gelişen Ekonomiler**. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- HOREN, Neeltje Van. (2007). "Foreign Banking in Developing Countries; Origin Matters" **Emerging Markets Review**. 8. pp.81-105.
- LENSINK, R., ve N. and HERMES. (2004). "The Short-term Effects of Foreign Bank Entry on Domestic Bank Behaviour: Does Economic Development Matter?". **Journal of Banking and Finance**. 28. pp.553-568.



- LENSINK, Robert, ve Victor MURINDE. (2006). "Does Foreign Bank Entry Really Stimulate Gross Domestic Investment?". **Applied Financial Economics**. 16. pp.569-582.
- O'CONNOR, Aidan, J. SANTOS-ARTEAGA, ve Madjid and TAVANA. (2014). "A game-theoretical Model of Bank Foreign Direct Investment Strategy in Emerging Market Economies". **International Journal of Bank Marketing**. Vol.32. Issue: 3. pp.194-222.
- ÖNAL, Y. Beyazıt, ve N.Cemhan SEVİMESER. (2006). "Yabancı Banka Girişlerinin Türk Bankacılık Sistemine Etkileri: Yerli ve Yabancı Bankaların Etkinlik Analizi". **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Cilt 15, Sayı 2. ss.295-312.
- PARASIZ, İlker. (2008). **Ekonomik Büyüme Teorileri**. Gözden Geçirilmiş 3. Baskı. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- PRASAD, Eswar S., G. Raghuram RAJAN, ve Arvind SUBRAMANIAN. (2007). "Foreign Capital And Economic Growth". **NBER Working Paper**, No. 13619. pp.1-62.
- SOLOW, Robert M. (1956). "A Contribution to the Theory of Economic Growth". **The Quarterly Journal of Economics**. Vol.70, No.1.
- ÜZÜMCÜ, Adem. (2012). **İktisadi Büyüme (Teori, Model ve Türkiye Üzerine Gözlemler)**. 1. Baskı. İstanbul: Beta Basım.
- VERGİL, Hasan, ve Coşkun KARACA. (Ekim 2010). "Gelişmekte Olan ülkelere Yönelik Uluslararası Sermaye Hareketlerinin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Panel Veri Analizi". **Ege Akademik Bakış**. Cilt: 10, Sayı: 4. ss.1207-1216.